

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Lausunto

10.3.2021

Asia: VNS 7/2020 vp Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja lausuu seuraavaa:

Yleistä

On hyvä, että Suomen hallitus linjaa lähivuosien politiikkaansa ja tavoitteitaan keskeisiin Euroopan unionissa esillä oleviin asioihin kattavalla ja kokonaisuutta tarkastelevalla selonteolla. Edellisen kerran vastaava hallituksen EU-selonteko annettiin vuonna 2013. Pääministeri Sipilän hallitus linjasi EU-asioita vuosittaisissa EU-vaikuttamisstrategioissaan, mutta aika ajoin on tarvetta kokonaistarkastelulle.

MTK yhtyy vahvasti moniin hallituksen selonteossaan esittämiin lähtökohtiin Suomen EU-linjasta. EU-asioissa Suomen vahvuutena on aloitteellinen, johdonmukainen ja myönteisesti eurooppalaiseen yhteistyöhön suhtautuva linja. Suomen pitää olla yhteistyökykyinen jäsenvaltio, joka etsii aktiivisesti yhteisiä, eurooppalaista lisäarvoa luovia ratkaisuja ja edistää avoimuutta. Selonteossa tuodaan esille, että Suomen isot haasteet, kuten ilmastonmuutos, pandemiat, muuttoliike tai vahvistuvat geopoliittiset kiistat ovat maailmanlaajuisia. Yksin Suomi ei voi näihin vastata. Olemalla rakentavasti mukana kaikessa EU-yhteistyössä ja keskustelussa EU:n kehittämisestä, saamme äänemme kuuluviin, näkemyksillemme painoarvoa ja voimme ajaa omia tavoitteitamme ja etujamme sekä vaikuttaa EU:n tulevaisuuteen. Suomen on tiukasti pidettävä kiinni siitä, että EU:n yhteiset arvot, kuten demokratia, oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat unionin kaiken toiminnan perusta.

MTK yhtyy hallituksen selonteossa esittämiin linjauksiin siitä, että yhteiskuntiemme resilienssin, EU:n kilpailukyvyyn, ekologisen kestävyys sekä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kannalta on välttämätöntä, että EU:n kasvustrategia perustuu ilmastoneutraalin talouden luomiseen. On hyvä, että Suomi tukee komission esittämiä Vihreän kehityksen -ohjelman, Green Dealin linjauksia. MTK muistuttaa kuitenkin, että joihinkin EU:n Green Deal-ohjelmaan sisältyviin esityksiin, kuten EU:n biodiversiteettistrategiaan sekä Pelloilta pöytään -strategiaan liittyy parannettavaa ja Suomen erityispiirteitä huomioon ottavia tarpeita.

MTK tukee myös selonteon linjauksia EU:n vahvasta roolista globaalina toimijana. Voimistunut suurvaltakilpailu ja Euroopan lähialueiden epävakaus korostavat tarvetta lujittaa unionin globaalia roolia turvallisuuden tuottajana. Kumppanuudet ja aktiivinen rooli kansainvälisillä monenkeskisillä foorumeilla vahvistavat EU:n kriisinsietokykyä.

MTK:n mielestä selonteossa vahvasti korostettu EU:n sosiaalisen ulottuvuuden tärkeys kaipa vielä perusteellisempaa keskustelua. EU:n sosiaalisen ulottuvuuden vahvistuminen ei saa uhata Suomen sosiaaliturvajärjestelmää ja pohjoismaisen hyvinvointimallin kehittämistä.

Maa- ja metsätalouden keskeiset asiat

MTK:lle keskeisimmät selonteon linjaukset sisältyvät luonnonvarojen kestävää käyttöä koskevaan lukuun. On syytä ihmetellä sitä, että EU:n keskeistä politiikkasektoria, yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevat linjaukset rajoittuvat selonteossa vain pariin lauseeseen. Toisaalta selonteon kirjauksia maatalouspolitiikasta voi pitää varsin hyvänä kiteytyksenä tärkeään asiaan: *”Suomi haluaa yhteistä maatalouspolitiikkaa, joka huomio viljelijöiden toimeentulon, jäsenvaltioiden erilaiset olosuhteet ja erityispiirteet, turvallisten ja terveellisten elintarvikkeiden saatavuuden kuluttajille, luonnon moninaisuuden ja ruoantuotannon ilmastokestävyyden ja eläinten hyvinvoinnin”*. Em. kiteytykseen olisi voinut vielä sisällyttää tavoitteen maatalouspolitiikan hallinnon yksinkertaistamisesta. Tämä on ollut suuri asia Suomen koko EU-historian ajan.

Selonteon maatalouspolitiikkaosio olisi kaivannut kattavampaa analyysia ja erityistä huomiota EU:n yhteisen maatalouspolitiikan toisen pilarin eli maaseudun kehittämispolitiikan merkityksestä Suomelle. EU:n maaseudun kehittämispolitiikalla ja sen määrärahoilla on koko Suomen EU-historian ajan ollut aivan keskeinen merkitys maatalouspolitiikan toteuttamisessa ja maaseudun kehittämisessä Suomessa. Maaseudun kehittämispolitiikka yhdessä kansallisten tukien kanssa ovat olleet maatalouspolitiikan välineitä, joilla Suomen maatalouden erityispiirteitä on voitu ottaa huomioon ja joilla on voitu tasoittaa luonnonoloista johtuvia kilpailukykyeroja muihin EU-maihin. Maaseudun kehittämispolitiikan kautta Suomi toteuttaa mm. tärkeitä ympäristö- ja ilmastotoimia maataloudessa, rahoittaa epäsuotuisten alueiden luonnonhaittakorvaukset sekä tukee investointeja ja elinvoimaa edistäviä hankkeita maaseudulla. On aivan keskeistä, että tälle osalle EU:n maatalouspolitiikkaa on riittävä rahoitus. Maaseudun kehittämispolitiikan merkitys jää nyt kokonaan puuttumaan selonteossa.

Metsäasioita koskevat kirjaudet selonteossa ovat kannatettavia. Suomi korostaa metsiemme merkitystä talouden ja työllisyyden kannalta, mutta myös luonnon monimuotoisuuden kannalta sekä ilmastomuutosta hillitsevinä nieluina. Suomi haluaa pitää metsäpolitiikan jatkossakin kansallisen päätäntävällän piirissä ja Suomi aikoo olla vaikuttamassa aktiivisesti EU:n metsiin liittyvien politiikkatoimien valmisteluun. Suomi haluaa edistää puurakentamista sekä myös kestävä biotalouden mahdollisuuksia. Metsäteollisuus on Suomelle tärkeä ja sen merkitys voi edelleen vahvistua uusien, fossiilisia korvaavien tuotteiden ja raaka-aineiden myötä.

Selonteon keskeisiin linjauksiin kuuluvat myös kirjaudet maankäyttösektorin päästöistä ja nieluista. EU:n komissio valmistelee parhaillaan ns. Fit for 55- lainsäädäntöesityksiä, joilla vastataan kiristyneisiin ilmastotavoitteisiin vuoteen 2030. Näillä näkymin komission lakiesityksiä on tulossa kesäkuussa. MTK:lle keskeisintä tässä kokonaisuudessa ovat nimenomaisesti maankäyttösektoria koskevat esitykset. Komissiossa kaavailaan maataloussektorin yhdistämistä nykyiseen LULUCF-sektoriin. Hallitus kirjaa selonteossaan tähän asiaan liittyvän kantansa seuraavasti: *”Suomi lähtee siitä, että uudessa maankäyttöä, maankäytön muutosta ja metsiä koskevassa LULUCF-asetuksessa tulisi kannustaa varastojen ja nielujen vahvistamiseen nykyistä paremmin. Suomi haluaa, että tulevaisuudessa maankäyttösektorin hiilinielut ja varastot otetaan todenmukaisesti huomioon ilmastolaskelmissa. Ei tule luoda tilannetta, jossa jokin maa voi hyötyä Suomen metsänieluista ja jättää niiden avulla päästövähennyksiä tekemättä”*. MTK tukee em. kirjauksia.

Muuta

MTK yhtyy selonteossa esille tuotuun huoleen siitä, että EU:n toimielimissä työskentelisi osaavia ja motivoituneita suomalaisia virkamiehiä myös tulevaisuudessa. Esille tuotu asia on tärkeä ja ajankohtainen. Esimerkiksi komission maatalouspääosastolle Suomen EU-jäsenyyden alkuaikoina rekrytoituista virkamiehistä suurin osa on jäänyt jo eläkkeelle ja uusia virkamiehiä ei ole tullut tilalle. Olisi erittäin tärkeää, että EU:n lainsäädännön valmistelussa olisi mukana eri jäsenvaltioita koskevaa asiantuntemusta. Kyse on paitsi EU:n toiminnan hyväksyttävyydestä, myös lainsäädännön laadusta ja sen vaikutusten kokonaisvaltaisesta ymmärtämisestä. Suomessa maan hallituksen ja eri toimijoiden olisi löydettävä keinot, joilla suomalaisten aktiivisempaa rekrytoitumista EU-toimielimiin voitaisiin edistää.

Kunnioittavasti,

Simo Tiainen

Johtaja
Maa - ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry